DOI: [10.32702/2307-2156-2019.5.102](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.5.102)

УДК 351/354.342

Ю. В. Теличкан,
аспірант Міжрегіональної академії управління персоналом
ORCID: 0000-0002-4110-3378

АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ НАУКИ «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ» ЗА НАПРЯМОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ДОБРОГО ВРЯДУВАННЯ В СИСТЕМУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Yu. V. Telychkan
Graduate student of Interregional Academy of Personnel Management

SCIENTIFIC RESEARCHES ANALYSIS IN THE FIELD OF SCIENCE “PUBLIC ADMINISTRATION” IN THE DIRECTION OF INTRODUCING GOOD GOVERNANCE IN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM IN UKRAINE

В статті проаналізовано та узагальнено наукові дослідження в галузі науки «Державне управління» за напрямки: євроінтеграції та міжнародне співробітництво; впровадження міжнародного та європейського досвіду в систему державного управління; демократичне врядування; забезпечення громадської участі; розвиток місцевого самоврядування (територіальних громад) для з'ясування, які дослідження проводилися в контексті впровадження доброго врядування в систему публічного управління та адміністрування в Україні.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що демократичні традиції врядування в Україні, які існують у національній культурі врядування, наближає до запровадження в Україні європейських стандартів у системі державного управління, зокрема концепції належного демократичного врядування на основі методологічного забезпечення антикризової спрямованості стратегічного управління шляхом впровадження антикризового моніторингу реалізації стратегії, діагностики ситуації та ідентифікації кризових небезпек.

The article analyzes and generalizes scientific research in the public administration science in the areas of: European integration and international cooperation; introduction of international and European experience in public administration; democratic governance; ensuring public participation; development of local self-government (territorial communities) to find out what research has been carried out in the context of introducing good governance into the system of public administration in Ukraine.

According to the results of the research, it is established that the democratic traditions of governance in Ukraine, which exist in the national culture of governance, are approaching the introduction of European standards in public administration in Ukraine, in particular the concept

of good democratic governance based on the methodological support of the crisis management orientation of strategic management through the introduction of anti-crisis monopolization strategies, situation diagnostics and crisis identification.

At the same time, any management doctrine must take care of:

- ensuring social efficiency, social effectiveness and social justice;*
- maintaining a balance of interests and dialogue between different social groups and socio-cultural groups.*

That is, when developing innovative management concepts and programs, take into account the introduction of a new type of governance based on social partnership and cooperation, as well as taking into account national governance traditions, historical and cultural features, the influence of geopolitical factor, as a condition for the introduction of European regional governance standards in the country. In particular, it is advisable to use in Ukraine the French and Polish experience of decentralization of power in introducing local self-government at the level of districts and regions (regions), giving them the status of territorial communities (self-governing collectives).

Ключові слова: *державне управління; добре врядування; впровадження доброго врядування; публічного управління та адміністрування; система.*

Key words: *public administration; good governance; implementation of good governance; public management and administration system.*

Постановка проблеми. Для проведення будь-якого наукового дослідження вжалило на початку провести аналіз та вивчення аспектів наукових доробок за напрямком обраної тематики. Виходячи з того, що наукові дослідження потребують обґрунтування актуальності, і водночас, унікальності (новизни) дослідження. Тому на основі аналізу наукового доробку, яка відповідає обраному напрямку наукового дослідження обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначається предмет і об'єкт дослідження та вирішується певне завдання або проблема дисертаційного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті проаналізовано праці науковців з державного управління, в яких досліджувались питання: євроінтеграції та міжнародне співробітництво, зокрема у роботах В. Ю. Стрельцова [1], Ю. П. Гарячої [2], Н. О. Сидоренко [3], Г. З. Макоти [4], В.Т. Ланга [5], Д.О. Красівського [6]; впровадження міжнародного та європейського досвіду в систему державного управління, зокрема у роботах: Т. О. Горещької [7], В.М. Стадніка [8], В. О. Бережного [9], К. Х. Герасимюка [10], А. П. Маєва [11], В. Ю. Когутюка [12]; демократичне врядування у роботі І. М. Григорчака [13]; забезпечення громадської участі у роботі М. А. Гирика [14]; розвиток місцевого самоврядування (територіальних громад) у роботах, зокрема: І. В. Ярової [15], С.О. Возного [16] та інші.

Метою статті є аналіз наукових досліджень в галузі науки «Державне управління» за напрямком впровадження доброго врядування в систему публічного управління та адміністрування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Для з'ясування, які дослідження проводилися в галузі науки «Державне управління» в контексті впровадження доброго врядування в систему публічного управління та адміністрування в Україні, розглянемо та проаналізуємо дослідження науковців за останні п'ять років (2014-2018 рр.), зокрема, за напрямками:

- євроінтеграції та міжнародне співробітництво;
- впровадження міжнародного та європейського досвіду в систему державного управління;
- демократичне врядування;
- забезпечення громадської участі;
- розвиток місцевого самоврядування (територіальних громад).

Для цього, по-перше з'ясуємо, що досліджувалась у напрямку євроінтеграції та міжнародного співробітництва. Так у дослідженні Стрельцова В. Ю. «Ціннісна доктрина державного управління європейськими інтеграційними процесами» [1] проведено системне дослідження ціннісної доктрини державного управління європейськими інтеграційними процесами, її теоретико-методологічних засад і розкрито шляхи її творення за допомогою входження в орбіту системи європейського врядування. Автором вперше визначена сутність екстериторіального впливу інтеграційного об'єднання як системи багаторівневого врядування, метою якого є культивування та просування структурно-функціональних цінностей державного управління (законність, прозорість, підзвітність, ефективність / результативність), що дає змогу виокремити окремі варіанти взаємодії ціннісних настанов систем державного управління, на базі яких функціонують сучасні моделі державного управління інтеграційними процесами; також запропоновано ціннісну доктрину державного управління європейськими інтеграційними процесами, складовими якої виступають:

- забезпечення необхідної поведінки учасників управлінського процесу на основі права та публічного інтересу, що залежить від стану дотримання цінностей державного управління;
- відносність арбітражу під час розпорядження матеріальними благами (спільне створення правил і допомога в їх отриманні);
- матеріальні потреби, що задовольняються «зверху» шляхом визначення умов діяльності, які розглядаються суб'єктом управління в контексті своїх обов'язків із просування цінностей організації;
- мінімізація розбіжностей між цінностями державної організації та індивідуальними виробничими цілями окремих службовців [1].

Стрельцовим В. Ю. розроблено концептуальні засади Національної стратегії європейської інтеграції, що дає можливість зробити акцент на просуванні базових цінностей державного управління та підвищенні ролі самоконтролю в діяльності органів публічної влади. Також автором в межах існуючих парадигм у сучасному державному управлінні запропоновано щонайменше три доктрини [1]:

- управління за допомогою права (інструкцій);
- управління за цілями;
- управління за цінностями, які супроводжують процес зміни парадигм.

Заслуговує на увагу дисертація Гарячої Ю. П. «Механізми державного управління адаптацією національного законодавства до надбань спільноти (*acquis communautaire*)» [2], в якій визначено основні теоретичні підходи до вивчення механізмів державного управління адаптацією національного законодавства до надбань Спільноти (*acquis communautaire*); поняття «надбання Спільноти», поняття та види механізмів державного управління адаптацією національного законодавства до надбань Спільноти (*acquis communautaire*); науковий підхід (функціональний або галузевий), який найкраще виправдовує себе у сфері державного управління адаптацією законодавства України до надбань Спільноти (*acquis communautaire*). Автором досліджено таку проблему в Україні, як застосування державними органами та безпосередньо спеціалістами у сфері адаптації законодавства занадто формалізованого підходу до розуміння поняття «надбання Спільноти» (*acquis communautaire*), і встановлено, що це не сприяє системній та ефективній роботі у сфері адаптації законодавства. В роботі наголошено про необхідність створення в Україні нового центрального органу виконавчої влади, що займатиметься як питаннями адаптації законодавства України до надбань Спільноти (*acquis communautaire*), так і євроінтеграційним процесом країни в цілому. За результатами проведеного аналізу механізмів державного управління адаптацією національного законодавства до надбань Спільноти (*acquis communautaire*) в європейських країнах та Україні, зокрема в контексті економічної інтеграції, автором доведено, що поняття «надбання Спільноти» (*acquis communautaire*) має в Україні вужчий зміст, ніж його зарубіжний аналог, що негативно впливає на якість процесу адаптації законодавства України до надбань Спільноти (*acquis communautaire*) в цілому.

З позиції міжнародного співробітництва в умовах європейської інтеграції заслуговує на увагу дисертація Сидоренко Н. О. «Органи місцевого самоврядування України як суб'єкти міжнародного співробітництва в умовах європейської інтеграції» [3]. Автором уперше наведено процес організації співпраці органів місцевого самоврядування України із зарубіжними партнерами як системну діяльність з міжнародного співробітництва в контексті євроінтеграційних перетворень, а саме: визначено основні завдання, принципи, напрями, послідовність та інші елементи їх взаємодії, а також з'ясовано специфічні особливості функціонального розвитку й кадрового забезпечення органів місцевого самоврядування. В роботі обґрунтовано напрями оновлення подальшої діяльності структурних підрозділів органів місцевого самоврядування України, що опікуються питанням міжнародного співробітництва, а саме: визначено нові форми їх роботи; доведено необхідність упровадження нових функціональних обов'язків та кваліфікаційних вимог до посадових осіб органів місцевого самоврядування, обумовлених специфікою такої діяльності; запропоновано відповідні критерії оцінювання роботи зазначених структурних підрозділів органів місцевого самоврядування. Також автором удосконалені інституційні та нормативно-правові засади діяльності із міжнародного співробітництва органів місцевого самоврядування України з урахуванням європейських норм і стандартів.

Також цікавою є робота Макоти Г. З. «Державне управління міжнародним технічним співробітництвом України з Європейським Союзом» [4], в якій здійснено комплексний науково-теоретичний аналіз та обґрунтовано державне управління міжнародним технічним співробітництвом України з ЄС як системи за умов реалізації Угоди щодо Асоціації та Європейського інструменту сусідства на 2014 - 2020 рр. в контексті політики розвитку ЄС та надання рекомендацій щодо удосконалення державного управління у цій галузі. Обґрунтовано принципи міжнародного технічного співробітництва України з ЄС на основі аналізу інструментів надання Україні технічної допомоги Євросоюзом в межах нового бюджетного періоду ЄС на 2014 - 2020 рр. та системного аналізу організаційного та правового забезпечення міжнародного технічного співробітництва між Україною та ЄС. Визначено основні проблеми державного управління у цій галузі. Автором запропоновано шляхи удосконалення державного управління міжнародним технічним співробітництвом України з ЄС за умов виконання Угоди щодо Асоціації з урахуванням зарубіжного досвіду та сучасних тенденцій розвитку політики надання допомоги Євросоюзом, а також обґрунтовано потребу систематизації національного законодавства шляхом прийняття Закону «Про міжнародне технічне співробітництво».

Дуже актуальним є наукове дослідження Ланга В.Т. «Механізми державного управління сталим розвитком регіонів на засадах регіонального та транскордонного співробітництва» [5], де вперше запропоновано розглядати децентралізацію, яка дозволяє делегувати певні повноваження безпосередньо її суб'єктам, а

також покращити координацію між національними, регіональними та місцевими учасниками такої співпраці на різних рівнях. У дослідженні обґрунтовано складові ефективних механізмів державного управління які забезпечують вищу результативність реалізації інноваційної стратегії, а саме: створення стратегічних планів в галузі науки і інновацій на довгострокову та середньострокову перспективу; розробка цільових програм науково-технічного та інноваційного характеру по найважливішим критичним технологіям; розробку найважливіших інноваційних проектів регіонального (державного) значення, що реалізують окремі ланки критичних технологій. Автором також запропоновано науково-методологічний підхід щодо розвитку механізмів державного управління сталим розвитком регіонів на засадах регіонального та транскордонного співробітництва, сутність якого полягає у визначенні цілей розвитку і принципів щодо удосконалення механізмів інноваційного розвитку, механізмів формування високотехнологічних транскордонних кластерів; активізації участі населення у забезпеченні сталого розвитку; підвищенні ефективності реалізації державних програм регіонального і транскордонного співробітництва.

За результатами проведеного дослідження Ланго В.Т. удосконалено методи аналізу концептуальних підходів до формування державного механізму сталого розвитку регіонів на основі принципів, які відповідають вимогам сталого розвитку та визначаються як сукупність правил, норм, настанов системи управління сталим розвитком, які є загальними вимогами державної політики та її структурних складових; теоретичні положення сталого розвитку щодо ролі регіонів за рахунок: термінологічного дослідження поняття «регіон», де регіон розглядається як складна територіальна соціально-економічна система (СЕС) різного рівня; сформульованих вимог до системи показників сталого розвитку регіональних СЕС; проведеного детального аналізу кожного з можливих показників за типами (економічний, екологічний, соціально-економічний, комплексний); форми міждержавної взаємодії за рахунок виявлення правових, економічних та соціальних передумов їх функціонування з окресленням проблематики розвитку прикордонного співробітництва України з країнами-сусідами; технологію формування кластерів в регіоні яка передбачає три основні етапи: перший етап – визначення потенціалу кластеризації і розробка програми реалізації кластерних проектів; другий – активізація процесів кластеризації в регіоні, підключення до цих процесів можливих учасників; третій – ініціатива владних структур регіону щодо формування координаційного центру з питань планування і реалізації кластерних проектів.

В умовах євроінтеграції важливим аспектом є впровадження європейських стандартів, що досліджувалось Красівським Д. О. у роботі «Механізми впровадження європейських стандартів політичного управління в Україні» [6]. Зокрема автором з метою приведення вітчизняної системи політичного управління у відповідність з європейськими стандартами узагальнено та проаналізовано європейський досвід організації демократичного управління із урахуванням історичних та системних характеристик розвитку концепції політичного управління в Україні. Обґрунтовано та запропоновано шляхи реформування публічної влади. Розглянуто механізми забезпечення громадської участі у вирішенні питань національного та регіонального значення. Проаналізовано інструменти впровадження європейських стандартів політичного управління. Удосконалено понятійно-категорійний апарат науки державного управління. Уточнено та наведено визначення понять «політичне управління», «ефективність політичного управління», «європейські стандарти політичного управління», «сутність політичного управління».

Щодо впровадження міжнародного та європейського досвіду в систему державного управління з точки зору практики та досвіду управління людськими ресурсами на державній службі цікавою є робота Горецької Т. О. «Європейський досвід підвищення ефективності управління людськими ресурсами на державній службі в Україні» [7], де розкрито сутність і зміст управління людськими ресурсами на державній службі на основі виявлення соціально-економічних, соціально-гуманітарних чинників та тенденцій реформування управління людськими ресурсами на державних службах європейських країн. Проаналізовано інструменти підвищення ефективності управління людськими ресурсами, що використовуються на державних службах в європейських країнах, запропоновано рекомендації з покращення такого управління в державній службі України.

Порівняльний аналіз європейського досвіду досліджується у роботі Стадніка В. М. «Інститут самоврядування у формі автономії: порівняльний аналіз європейського досвіду» [8], де автором на основі аналізу світового досвіду розвитку автономій доведено, що особливості кожної автономії породжені неповторним конкретними умовами громадського та політичного життя. Встановлено, що автономія є окремим видом публічної влади, що доповнює два інші - державну владу та місцеве самоврядування й є наслідком процесу децентралізації та деволюції державної влади. Також визначено, що автономії можуть утворюватися з урахуванням історичних, економічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій регіонів. В роботі досліджено автономії країн Європи - Аланди, Фарери, Гренландії, Корсики, Азори, Мадейри та екстериторіальну автономію саамів. За результатами проведеного дослідження обґрунтовано, що інституційна основа й організаційний механізм здійснення публічної влади на рівні автономій є системою, що поєднує суб'єкти влади й управління автономних утворень, їх цілі, завдання, функції, методи управління й організаційні структури, а також результати їх функціонування з метою реалізації інтересів жителів автономій.

Також заслуговує уваги робота Бережного В. О. «Адаптація зарубіжного досвіду реформування публічного управління в Україні» [9], де розглянуто теоретичні засади та практичні аспекти адаптації в Україні провідного зарубіжного досвіду реформування публічного управління. Визначено напрями реформування

системи публічного управління в Україні в контексті адаптації зарубіжного досвіду в цій сфері, до яких, зокрема, віднесено:

- забезпечення соціальної ефективності, соціальної результативності та соціальної справедливості,
- підтримка балансу інтересів і діалогу між різними соціальними верствами та соціально-культурними групами населення.

Автором вдосконалено наукові підходи до реформування публічного управління за сучасних умов, а саме визначено, що реформування системи публічного управління має відбуватися комплексно в різних сферах суспільної життєдіяльності. Запропоновано технологію формування «перехідної» управлінської культури в органах публічного управління в Україні, що передбачає розробку інноваційних управлінських концепцій і програм, впровадження нового типу управлінських відносин, заснованих на соціальному партнерстві та кооперації. Узагальнено зарубіжний досвід реформування публічного управління, що дозволяє визначити основні завдання, які мають бути вирішеними під час цього процесу. Визначено основні сучасні виклики для публічного управління в Україні. Проведено періодизацію розбудови та реформування публічного управління в Україні за часів незалежності, що дозволяє визначити п'ять основних етапів і надати їх характеристики.

Герасимюк К. Х. у дослідженні «Оптимізація територіально-управлінської системи в Україні в контексті європейського досвіду» [10] обґрунтував оптимальну модель територіально-управлінської системи в Україні та механізмів її впровадження на підставі аналізу теоретико-методологічних засад публічної влади та її територіальної основи в аспекті науки державного управління. Також автором обґрунтовано поняття «оптимізація територіально-управлінської системи» та виділено його складові. Досліджено особливості європейських підходів щодо реформування територіально-управлінської системи та практика їх впровадження, проаналізовано недоліки та протиріччя, що склалися в територіально-управлінській системі в Україні. На основі аналізу політико-правових документів визначено основні альтернативи реформування територіально-управлінської системи в Україні.

У дисертації Маєва А. П. «Концептуальні засади розбудови інституту регіонального управління в сучасній Україні»: європейський та вітчизняний досвід» [11] доведено доцільність дослідження регіонального управління з позиції інституціонального підходу, надано визначення поняття «інститут регіонального управління», обґрунтовано концептуальні засади та запропоновано структурно-функціональну модель розбудови інституту регіонального управління в Україні з урахуванням європейського та вітчизняного досвіду в їх органічному взаємозв'язку. Доведено, що врахування національних традицій врядування, історико-культурних особливостей регіонів та впливу геополітичного чинника є необхідною умовою запровадження в країні європейських стандартів регіональної політики і регіонального управління. Також обґрунтована доцільність використання в Україні французького та польського досвіду децентралізації влади, зокрема необхідність запровадження місцевого самоврядування на рівні районів та областей (регіонів), надання їм статусу територіальних громад (самоврядних колективів).

Когутюк В. Ю. в дослідженні «Теоретико-методологічні засади розвитку державного управління виборчим процесом в Україні (на основі досвіду країн ЄС)» [12] уперше запропонував системно-концептуальну модель управління виборчим процесом у державі з виокремленням глобального, наднаціонального та національного рівнів забезпечення, а також елементів, які становлять базовий стандарт цього управління - принципів, норм, механізмів, комплексне застосування яких забезпечує належну якість виборчого процесу. Автором сформульовано концепт «прямого вибору», що характеризується відкритістю виборчого процесу, забезпеченням легітимності результатів виборів, відповідністю рейтингів окремих кандидатів та партій реальному волевиявленню громадян. За результатами проведеного дослідження автором удосконалено комплекс принципів державного управління виборчим процесом в Україні шляхом віднесення до комплексу законодавчо визначених принципів стабільності нормативно-правового забезпечення виборчого процесу, «розумної» періодичності виборів, кваліфікованості та неупередженості з боку органів влади та органів управління виборчим процесом, що покращить умови для демократичного волевиявлення громадян. Також автором сформульовано дефініцію поняття «європейські стандарти управління виборчим процесом» та розкрито основні тенденції і особливості виборчої системи, нормативно-правового забезпечення виборчого процесу України в період з 1991 по 2015 р., які полягають у постійній трансформації виборчої системи, що супроводжується зміною законодавчої бази, збільшенням кількості виборчих процедур, а також суб'єктів виборчого процесу, більшої відкритості виборчого процесу. В роботі доведено, що основні функції системи органів управління виборчим процесом у провідних країнах-членах ЄС, особливостей побудови та принципів, на яких ґрунтується діяльність цих органів, зокрема виокремлено та обґрунтовано нормативно-правову, організуючу, контролюючу, правозахисну, інформаційну, матеріально-технічну, фінансову та безпекову функції, які виконуються системою органів управління виборчим процесом не можуть забезпечуватися повною мірою лише одним таким органом.

В контексті демократичного врядування цікавою є робота Григорчака І. М. «Взаємодія політичної та адміністративної еліт в умовах демократичного врядування в Україні» [13], в якій вперше комплексно досліджено особливості взаємодії політичної й адміністративної еліт з часів Київської Русі до сьогодення, в результаті чого з'ясовано, що в Україні склалася традиція глибокого взаємопроникнення політики та державного управління, яка значною мірою зумовлена поширенням клієнтелістських відносин. Також автором запропоновано ввести в теорію державного управління поняття «урядові еліти», під яким слід розуміти частину владної еліти на центральному рівні виконавчої влади, що включає політичних урядових діячів і вищий корпус

державних службовців, та «політичні урядові діячі» – частину владної політичної еліти у виконавчій владі, яка не належить до державних службовців і призначається на посади президентом або парламентом. Важливою частиною роботи є розробка теоретичної моделі оптимальної взаємодії політичної та адміністративної еліт в умовах демократичного врядування в Україні, в основу якої покладено їх взаємодоповнюваність, що базується на принципах співпраці, спрямованої на задоволення суспільних потреб, довіри і взаємоповаги, високої кваліфікаційної компетентності державних службовців та наявності точної інформації, яка симетрично розподілена між суб'єктами урядової політики. У роботі також набули подальшого розвитку дослідження демократичних традицій врядування в Україні, яке засвідчило про стійке демократичне начало, що характерне для національної культури врядування і яке наближає до запровадження в Україні європейських стандартів у системі державного управління, зокрема концепції демократичного врядування.

Забезпечення громадської участі розглядається у роботі Гирика М. А. «Інституціоналізації участі громадян у здійсненні державного управління» [14]. У дослідженні вирішено конкретне завдання щодо наукового обґрунтування цілісної концепції інституціоналізації участі громадян самостійно та через інститути громадянського суспільства у здійсненні державного управління і розробки на її основі пропозицій стосовно вдосконалення чинного законодавства та відповідної державно-управлінської практики. Автором обґрунтовано тезу, що інститут участі громадян у здійсненні державного управління - це система державно-управлінських та інших соціальних правил поведінки й діяльності, статусів і режимів, яка забезпечує пряму або опосередковану участь громадян у державному управлінні. У свою чергу, відповідний інститут є результатом і наслідком процесу інституціоналізації. Охарактеризовано сутність і зміст управління. Встановлено, що під механізмом реалізації інституту участі громадян у державному управлінні слід розуміти систему взаємозумовлених законодавчих (нормативно-правових) та організаційних механізмів забезпечення реалізації права громадян на участь у здійсненні державного управління. Виявлено основні тенденції інституціоналізації участі громадян в управлінні державними справами в Україні та за кордоном. Визначено головні напрями відповідних реформ в Україні, що забезпечать інституціоналізацію участі громадян у здійсненні державного управління. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства та правозастосовної практики реалізації інституту участі громадян у здійсненні державного управління.

Розвиток місцевого самоврядування (територіальних громад) є важливою складовою впровадження доброго врядування в систему публічного управління та адміністрування в Україні. В цьому контексті серед досліджень з державного управління заслуговує уваги робота Ярової І. В. «Механізм антикризового управління в адміністративно-територіальному утворенні» [15]. Зокрема, автором досліджено ризикогенні особливості середовища публічного управління. Розкрито сутність ключових понять та моделей, що створюють методологічні засади досліджень у цій предметній області, зокрема щодо адміністративно-територіального утворення. Визначено методологічні основи забезпечення антикризової спрямованості стратегічного управління на засадах впровадження механізму антикризового управління та систему управління реалізацією ризик-орієнтованої стратегії розвитку адміністративно-територіального утворення. Автором запропоновано відповідне методико-технологічне забезпечення реалізації механізму антикризового управління шляхом впровадження антикризового моніторингу реалізації стратегії, діагностики ситуації та ідентифікації кризових небезпек.

Возний С. О. в своєму дослідженні «Механізми взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади щодо формування дієздатних територіальних громад» [16] уперше запропонував модель організації взаємодії органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади щодо формування дієздатних територіальних громад в Україні, особливостями якої є цільова спрямованість комплексу механізмів взаємодії та ресурсного забезпечення на розвиток передумов громадянської активності і пов'язаного з нею громадського здоров'я територіальної громади. Дієздатність територіальної громади в цій моделі розглядається одночасно як мета і проміжний результат у системі інших суспільно значущих результатів. Автором дослідження розроблено комплекс критеріїв дієздатності територіальної громади для порівняльного оцінювання та аналізу, зокрема такі:

- 1) кількість реалізованих форм прямої місцевої демократії;
- 2) прийняття статуту територіальної громади з нормами щодо взяття територіальною громадою додаткових зобов'язань, їх реалізація на практиці;
- 3) кількість створених та діючих органів самоорганізації населення: частка місцевого населення, яке до них залучене;
- 4) кількість створених та діючих місцевих громадських організацій: частка місцевого населення, яке до них залучене;
- 5) активність участі членів територіальної громади в розробці, а також реалізації рішень з питань місцевого значення.

Також С.О. Возний запропонував класифікацію механізмів взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади, зокрема до відомих груп механізмів (правові, організаційні, фінансові, інформаційні, матеріальні, ресурсні тощо) та сформував механізми горизонтально, вертикально або за багаторівневої участі (вертикально-горизонтально) у систему механізмів е-взаємодії органів місцевого самоврядування, органів державної виконавчої влади з іншими суб'єктами публічного управління. до якої, крім відомих у науці груп механізмів (е-інформація, е-консультації, е-прийняття рішень), запропоновано відносити й механізми е-ініціативи, е-партнерства, е-контролю, е-делегування, е-експертизи.

Важливо зазначити, що у дослідженні [16] С.О. Возного сформовано комплекс принципів щодо організації взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади, до якого, крім визначених у вітчизняному законодавстві принципів їх діяльності, пропонується включати принципи: реально існуючі, яких дотримуються державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування у спілкуванні та взаємодії: багаторівневого врядування (визначені Хартією багаторівневого врядування в Європі): належного врядування (визначені європейською Стратегією з інновацій та належного врядування на місцевому рівні), які описані в наукових працях, стандартах, методиках, рекомендаціях, навчальних посібниках тощо.

Отже, за результатами проведеного аналізу в галузі науки «Державне управління» за останні п'ять років (2014-2018 рр.) не виявлено комплексного дослідження в напрямку впровадження доброго врядування в систему публічного управління та адміністрування в Україні. Проте науковцями з державного управління досліджувались питання: євроінтеграції та міжнародне співробітництво, зокрема у роботах В. Ю. Стрельцова, Ю. П. Гарячої, Н. О. Сидоренко, Г. З. Макоти, В.Т. Ланга, Д.О. Красівського; впровадження міжнародного та європейського досвіду в систему державного управління, зокрема у роботах: Т. О. Горецької, В.М. Стадніка, В. О. Бережного, К. Х. Герасимюка, А. П. Маєва, В. Ю. Когутюка; демократичне врядування у роботі І. М. Григорчака; забезпечення громадської участі у роботі М. А. Гирика; розвиток місцевого самоврядування (територіальних громад) у роботах, зокрема: І. В. Ярової, С.О. Возного та інші.

Висновки. Узагальнюючи наукові дослідження в галузі науки «Державне управління» за напрямки: євроінтеграції та міжнародне співробітництво; впровадження міжнародного та європейського досвіду в систему державного управління; демократичне врядування; забезпечення громадської участі; розвиток місцевого самоврядування (територіальних громад) можна дійти наступних висновків.

В контексті політики розвитку ЄС та надання рекомендацій щодо удосконалення державного управління у цій галузі в рамках міжнародного технічного співробітництва України з ЄС існує система з її реалізації, зокрема Угода щодо Асоціації та Європейського інструменту сусідства на 2014 - 2020 рр., надання Україні технічної допомоги Євросоюзом в межах нового бюджетного періоду ЄС на 2014 - 2020 рр., а також певні програми підтримки та обміну досвідом щодо реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

В цьому контексті важливим аспектом для України залишаються форми міждержавної взаємодії за рахунок виявлення правових, економічних та соціальних передумов їх функціонування з окресленням проблематики розвитку прикордонного співробітництва України з країнами-сусідами. В рамках технічного співробітництва можливо формування кластерів прикордонного співробітництва в регіонах через три основні етапи: перший етап – визначення потенціалу кластеризації і розробка програми реалізації кластерних проєктів; другий – активізація процесів кластеризації в регіоні, підключення до цих процесів можливих учасників; третій – ініціатива владних структур регіону щодо формування координаційного центру з питань планування і реалізації кластерних проєктів.

Що стосується практичної діяльності органів державної влади в напрямку євроінтеграції, треба зазначити, що в Україні існує проблема застосування державними органами та безпосередньо спеціалістами у сфері адаптації законодавства занадто формалізованого підходу до розуміння поняття «надбання Спільноти» (*acquis communautaire*), а це не сприяє системній та ефективній роботі у сфері адаптації законодавства ЄС. Тому науковцями [2] зазначається необхідність створення в Україні нового центрального органу виконавчої влади, що займатиметься як питаннями адаптації законодавства України до надбань Спільноти (*acquis communautaire*), так і євроінтеграційним процесом країни в цілому.

Також важливим для діяльності органів влади та органів місцевого самоврядування з урахуванням європейських норм і стандартів (в рамках міжнародного співробітництва) є удосконалення інституційних та нормативно-правових засад; визначення нових форми їх роботи; упровадження нових функціональних обов'язків та кваліфікаційних вимог до посадових осіб (у т.ч. органів місцевого самоврядування); встановлення відповідних критеріїв оцінювання роботи тощо.

Таким чином враховуючи ціннісну доктрину державного управління європейськими інтеграційними процесами, складовими якої виступають [1]:

- забезпечення необхідної поведінки учасників управлінського процесу на основі права та публічного інтересу, що залежить від стану дотримання цінностей державного управління;
- відносність арбітражу під час розпорядження матеріальними благами (спільне створення правил і допомога в їх отриманні);
- матеріальні потреби, що задовольняються «зверху» шляхом визначення умов діяльності, які розглядаються суб'єктом управління в контексті своїх обов'язків із просування цінностей організації;
- мінімізація розбіжностей між цінностями державної організації та індивідуальними виробничими цілями окремих службовців [1],

маємо, в залежності від особливостей і неповторними конкретними умовами громадського та політичного життя три доктрини публічного управління [1]:

- управління за допомогою права (інструкцій);
- управління за цілями;
- управління за цінностями, які супроводжують процес зміни парадигм.

Водночас, при будь-якій доктрині управління необхідно подбати про:

- забезпечення соціальної ефективності, соціальної результативності та соціальної справедливості;
- підтримки балансу інтересів і діалогу між різними соціальними верствами та соціально-культурними групами населення.

Тобто при розробці інноваційних управлінських концепцій і програм, враховувати впровадження нового типу управління, заснованого на соціальному партнерстві та кооперації, а також враховуючи національні традиції врядування, історико-культурні особливості, вплив геополітичного чинника, як умова запровадження в країні європейських стандартів регіональної політики і регіонального управління. Зокрема, доцільно використання в Україні французького та польського досвіду децентралізації влади щодо запровадження місцевого самоврядування на рівні районів та областей (регіонів), надання їм статусу територіальних громад (самоврядних колективів).

Отже, демократичні традиції врядування в Україні, які існують у національній культурі врядування, наближає до запровадження в Україні європейських стандартів у системі державного управління, зокрема концепції належного демократичного врядування на основі методологічного забезпечення антикризової спрямованості стратегічного управління шляхом впровадження антикризового моніторингу реалізації стратегії, діагностики ситуації та ідентифікації кризових небезпек.

Список використаних джерел.

1. Стрельцов В. Ю. Ціннісна доктрина державного управління європейськими інтеграційними процесами : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.01. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Київ, 2014. - 36 с.
2. Гаряча Ю. П. Механізми державного управління адаптацією національного законодавства до надбань спільноти (*acquis communautaire*) : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Київ, 2014. - 20 с.
3. Сидоренко Н. О. Органи місцевого самоврядування України як суб'єкти міжнародного співробітництва в умовах європейської інтеграції.- Дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.04. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. - Дніпропетровськ, 2013.- 218 с.
4. Макота Г. З. Державне управління міжнародним технічним співробітництвом України з Європейським Союзом : авториф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Львів. регіон. ін-т держ. упр. - Львів, 2015. - 20 с.
5. Ланго В.Т. Механізми державного управління сталим розвитком регіонів на засадах регіонального та транскордонного співробітництва : авториф. дис. ... д-ра. наук з держ. упр. : 25.00.01. Донецький державний університет управління - Маріуполь, 2015. - 38 с.
6. Красівський Д. О. Механізми впровадження європейських стандартів політичного управління в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Київ, 2015. - 20 с.
7. Горещька Т. О. Європейський досвід підвищення ефективності управління людськими ресурсами на державній службі в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.03. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Київ, 2014. - 20 с.
8. Стаднік В. М. Інститут самоврядування у формі автономії: порівняльний аналіз європейського досвіду : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.04. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр. - О., 2014. - 20 с.
9. Бережний В. О. Адаптація зарубіжного досвіду реформування публічного управління в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. - Харків, 2014. - 20 с.
10. Герасимюк К. Х. Оптимізація територіально-управлінської системи в Україні в контексті європейського досвіду : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Одеса, 2016. - 20 с.
11. Маєв А. П. Концептуальні засади розбудови інституту регіонального управління в сучасній Україні: європейський та вітчизняний досвід : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Одеса, 2016. - 20 с.
12. Когутюк В. Ю. Теоретико-методологічні засади розвитку державного управління виборчим процесом в Україні (на основі досвіду країн ЄС) : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Київ, 2017. - 20 с.
13. Григорчак І. М. Взаємодія політичної та адміністративної еліт в умовах демократичного врядування в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Київ, 2014. - 20 с.
14. Гирик М. А. Інституціоналізація участі громадян у здійсненні державного управління : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Київ, 2015. - 20 с.
15. Ярова І. В. Механізм антикризового управління в адміністративно-територіальному утворенні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя, 2015. - 20 с.
16. Возний С. О. Механізми взаємодії органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади щодо формування дієздатних територіальних громад : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. - Київ, 2017. - 20 с.

References.

1. Streltsov, V.Y. (2014), "Valuable doctrine of public administration of European integration processes", Dr. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
2. Haryacha, Yu. P. (2014), "Mechanisms of public administration in adapting national legislation to the *acquis communautaire*", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
3. Sidorenko, N.O. (2013), "Self-governing bodies of Ukraine as subjects of international cooperation in the conditions of European integration", Ph.D. Dissertation, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration, Dnipropetrovsk, Ukraine.
4. Makota, G.Z. (2015), "State administration of International Technical Cooperation of Ukraine with the European Union", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Lviv Regional Institute of Public Administration, Lviv, Ukraine.
5. Lango, V.T. (2015), "Mechanisms of public administration for Sustainable Development of regions on the basis of regional and cross-border cooperation", Dr. Thesis, Public administration, Donetsk State University of Management, Mariupol, Ukraine.
6. Krasivsky, D.O. (2015), "Mechanisms of implementation of European standards of political governance in Ukraine", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
7. Goretska, T.O. (2014), "European experience of improving the efficiency of human resources management in the civil service in Ukraine", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
8. Studnik, V.M. (2014), "Institute of self-government in the form of autonomy: a comparative analysis of the European experience", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Odessa Regional Institute of Public Administration, Odessa, Ukraine.
9. Berezhny, V.O. (2014), "Adaptation of foreign experience of reforming public administration in Ukraine", Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kharkiv Regional Institute of Public Administration, Kharkiv, Ukraine.
10. Gerasimyuk, K. Kh. (2016), "Optimization of the territorial-administrative system in Ukraine in the context of the European experience", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Odessa Regional Institute of Public Administration, Odessa, Ukraine.
11. Maev, A.P. (2016), "Conceptual foundations for the development of regional governance in modern Ukraine: European and domestic experience", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Odessa Regional Institute of Public Administration, Odessa, Ukraine.
12. Kogutyuk, V. Yu. (2017), "Theoretical and methodological foundations of the development of public administration of the electoral process in Ukraine (based on the experience of EU countries)", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
13. Grigorchak, I.M. (2014), "Interaction of political and administrative elites in democratic governance in Ukraine", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
14. Girik, M.A. (2015), "Institutionalization of citizen participation in public administration", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
15. Yarova, I.V. (2015), "Mechanism of crisis management in administrative-territorial formation", Ph.D. Thesis, Public administration, Private Private University, Zaporizhzhia, Ukraine.
16. Vozniy, S.O. (2017), "Mechanisms of interaction of local self-government bodies with state executive bodies on the formation of capable territorial communities", Ph.D. Thesis, Public administration, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2019 р.